

ЗМЕСТ

ПАЛІТЫЧНЫЯ ІДЭІ

Аляксей Ластоўскі. Русацэнтрызм як ідэалагічны праект беларускай ідэнтычнасці

Артыкул прысвечаны аналізу асноўных уласцівасцяў ды ідэй русацэнтрызму як інтэлектуальнага праекта беларускай ідэнтычнасці пасля стварэння незалежнай дзяржавы. Разглядаюцца генезіс, інтэлектуальныя і палітычныя крыніцы, эвалюцыя русацэнтрызму ў інтэлектуальнай і медыйнай прасторы Беларусі. Асаблівая ўвага надаецца інстытуцыйнаму афармленню, суадносінам з іншымі кірункамі думкі. Падробязна аналізуюцца ўяўленні пра мінулае, сучаснасць і будучыню беларускай (рускай) нацыі ў межах русацэнтрызму.

Ключавая словы: русацэнтрызм, заходнерусізм, нацыяналізм, беларуская ідэнтычнасць, інтэлектуальная гісторыя.

Андрэй Казакевіч. Канцэпцыі (ідэі) беларускай нацыі ў перыяд незалежнасці, 1990–2009 гг.

Артыкул канцэпцыйна палітычных ідэй разглядае асноўныя канцэпцыі беларускай нацыі, якія сфарміраваліся і функцыянавалі ў беларускім інтэлектуальным і палітычным полі з 1990 да 2009 гг. Тэкст складзены на аснове даследавання, якое ўключала ў сябе аналіз некалькіх сотняў тэкстаў, апублікаваных у выглядзе манаграфіяў, артыкулаў і палітычных праграм. Дэманструецца розніца і асноўныя кірункі ў разуменні таго, на якой аснове мусяць функцыянаваць беларуская нацыя, і якія публічныя інстытуты мусяць структурыраваць нацыянальную супольнасць. Падаецца кароткая гісторыя і характарыстыка кірункаў.

Ключавыя словы: ідэя нацыі, беларуская нацыя, нацыятварэнне, інтэлектуальная гісторыя, гісторыя ідэяў.

Алег Дзярновіч. Грамадская думка ў Беларусі 1960-х–1970-х гг.: гісторыя, нацыя і незалежнасць

У сваім артыкуле аўтар звяртае ўвагу на тое, што толькі з пазіцыі палітычнай гісторыі немагчыма зразумець эвалюцыю беларускага грамадства на працягу другой паловы ХХ ст. Як высвятляецца, у эпоху

савецкай стабільнасці, у 1960–1970-х гг., у Беларусі пульсавала грамадская думка. Сярэдзіна 1960-х гг. адзначана нечуванай раней (і пазней) публічнай гістарыяграфічнай дыскусіяй па праблемах гісторыі культуры і культурагенезу познесярэдневечнай і раннемадэрнай Беларусі. У 1970-х гг. падобныя дыскусіі сталі немагчымыя. Таму палемічная грамадская думка стала перацякаць на старонкі самвыдату. А ў самвыдатаўскіх “Гутарках” Міколы Ермаловіча ў 1975–1976 гг. быў сфармуляваны канцэпт незалежнасці Беларусі.

Ключавыя словы: грамадская думка, палітычныя ідэі, самвыдат, канцэпт незалежнасці, дысідэнцкі рух.

Сяргей Богдан. Нацыянальна-дэмакратычны праект беларускай палітыкі па версіі Зянона Пазьняка, 1987–1995 гг.

У артыкуле разглядаюцца ўнутрыпалітычныя аспекты нацыянал-дэмакратычнага праекта на прыкладзе ідэяў самага прадстаўніка гэтай плыні беларускай палітыкі – кіраўніка Беларускага народнага фронту Зянона Пазьняка. Асноўная ўвага надаецца тэкстам канца 1980-х і першай паловы 1990-х гг. – часу актыўнай палітычнай дзейнасці Пазьняка ў Беларусі. Робіцца спроба прадставіць структуру, а таксама вылучыць асноўныя кірункі і прыярытэты для беларускай палітыкі. Асаблівая ўвага надаецца ключавому панятку нацыянальнага «Адраджэння» і яго змястоўнай неадназначнасці.

Ключавыя словы: беларуская палітыка, Зянон Пазьняк, Беларускі народны фронт, нацыянал-дэмакратычны рух, палітычны праект, нацыяналізм.

Ірына Міхеева. «Крывія» і «Zadruga» як культурна-палітычныя гарызонты нацыянальна-адраджэнскіх праектаў Беларусі ды Польшчы: досвед параўнальнага аналізу

Артыкул прысвечаны параўнальнаму аналізу інтэлектуальных праектаў беларускага (Вацлаў Ластоўскі) і польскага (Ян Стахнюк) нацыянальнага адраджэння. На падставе тэарэтычнай рэканструкцыі праблемна-зместавага поля абедзвюх канцэпцый – «крывіцкага адраджэння» і «славянскага пангуманізму» – робяцца высновы пра падабенства і адрозненне ў аўтарскіх інтэрпрэтацыях сутнасці нацыянальнай культуры, спецыфікі этапаў яе развіцця, перспектывы рэалізацыі гістарычнай місіі беларускага і польскага народаў.

Ключавыя словы: нацыянальнае і культурнае адраджэнне, этнанацыянальная ідэнтычнасць, нацыяналізм, беларускі нацыяналізм, панславізм, неапаганства.

ІНСТЫТУТЫ І СУПОЛЬНАСЦІ

Наталля Васілевіч. Даследаванне беларускіх эліт: паміж алгебрай і геаграфіяй

Артыкул аналізуе стан даследаванняў беларускай палітычнай эліты з канца 1980-х гг. Разглядаюцца асноўныя аўтары і тэксты, логіка, метады і стратэгіі аналізу эліты як элемента палітычнай сістэмы Беларусі. Асобная ўвага надаецца разгляду высноў асобных аўтараў, а таксама жанравай разнастайнасці тэкстаў.

Ключавыя словы: палітычная эліта, беларуская палітычная эліта, беларуская палітыка, беларуская паліталогія.

Ірына Лашук і Аксана Шэлест. Сімвалічнае і камунікатыўнае вымярэнне моўных практык беларускіх палякаў

У артыкуле разглядаецца роля польскай мовы як адной з падстаў канструявання этнічнай ідэнтычнасці беларускіх палякаў, фактары выбару роднай мовы як спецыфічнага сімвалічнага акту і ўплыў гэтага выбару на іншыя аспекты зместу групавой ідэнтычнасці. Асаблівая ўвага нададзена аналізу выкарыстання польскай, беларускай і рускай мовы ў рэальных камунікатыўных практыках беларускіх палякаў, устаноўках на захаванне і трансляцыю польскай мовы як аднаго з механізмаў захавання ідэнтычнасці і культурнай своеасаблівасці дадзенай супольнасці.

Ключавыя словы: беларускія палякі, этнічная ідэнтычнасць, мова, моўныя практыкі, дыгласія.

Міхаіл Нядзвецкі. Узровень вэб-актыўнасці кандыдатаў на мясцовых выбарах 2010 г. (Мінск)

У артыкуле аналізуецца стан вэб-актыўнасці падчас мясцовых выбараў 2010 г. у Мінску сярод зарэгістраваных кандыдатаў у дэпутаты. У прыватнасці, вывучаецца ўзровень рэпрэзентацыі кандыдатаў праз сацыяльныя сеткі, блогавыя сістэмы і персанальныя сайты. Таксама даследуюцца адрозненні ва ўзроставай структуры; у формах інтэрнэт-актыўнасці; у размеркаванні па арганізацыйнай прыналежнасці. У Дадатку прыводзяцца зводныя дадзеныя па кантэнт-аналізе акаўнтаў у сацыяльных сетках кандыдатаў у дэпутаты.

Ключавыя словы: мясцовыя выбары – 2010 г., Мінск, вэб-актыўнасць, вэб-кампаніі, Інтэрнэт, сацыяльныя сеткі.

ЗНЕШНЯЯ ПАЛІТЫКА І ДАСЛЕДАВАННІ БЯСПЕКІ

Дзяніс Мельянцоў. Абарончыя сістэмы Літвы і Беларусі: параўнальны аналіз

У артыкуле параўноўваюцца эвалюцыі абарончых сістэм Літвы і Беларусі пасля атрымання незалежнасці абедзвюма краінамі. У той час як Літва перайшла да канцэпцыі экспедыцыйных узброеных сіл, беларускае кіраўніцтва засталася верным канцэпцыі стрымлівання і ўсёабдымнай тэрытарыяльнай абароны. Нягледзячы на мадэрнізацыю ўзброеных сіл, Беларусь у будучыні непазбежна сутыкнецца з праблемай змены падыходу да бяспекі і структуры ўзброеных сіл. Досвед Літвы ў такім выпадку будзе мець вялікую карысць.

Ключавыя словы: бяспека, узброеныя сілы, войска, вайсковая рэформа, абарончая канцэпцыя, Літва, Беларусь.

Андрэй Ягораў. Хто ў Беларусі атрымлівае перавагі ад палітыкі суседства?

Артыкул прадстаўляе аналіз знешняй палітыкі Еўрапейскага Саюза у дачыненні Беларусі ад пачатку яе незалежнасці. Аўтарам разглядаюцца фармальныя рамкі і генетычныя змены палітыкі ЕС, яе асноўныя выклікі і супярэчэнні, а таксама эфекты і вынікі такіх знешнепалітычных захадаў. Беларуская праблема ва ўсходняй палітыцы ЕС фармулюецца як супярэчэнне паміж мэтамі дасягнення стабільнасці і дабрабыту краін-суседзяў і пытаннямі дэмакратызацыі. Неэфектыўнасць палітыкі дэмакратызацыі тлумачыцца ў тым ліку і адсутнасцю адпаведных сітуацыі стратэгіі ЕС у дачыненні да Беларусі. Парадаксальным вынікам такога стану з'яўляецца тое, што асноўным бенефіцыярам еўрапейскай дапамогі з'яўляюцца беларускія аўтарытарныя ўлады, а не дэмакратычная супольнасць.

Ключавыя словы: Еўрапейскі Саюз, усходняя палітыка ЕС, Усходняе партнерства, дэмакратызацыя, Беларусь.

РЭЦЭНЗІІ

Аляксей Ластоўскі. Крызіс веды пра Беларусь.

Bekus, Nelly (2010). Struggle Over Identity. The Official and the Alternative «Belarusianness»

У рэцэнзій разглядаецца манаграфія сацыёлага Нэлі Бекус, прысвечаная аналізу сацыяльна-палітычных і культурных змен у незалежнай Беларусі

на фоне працэсаў будаўніцтва дзяржаўнасці і развіцця нацыянальнай ідэнтычнасці.

Ключавыя словы: посткамуністычныя трансфармацыі, дэмакратызацыя, нацыяналізм, нацыянальная ідэнтычнасць, палітыка ідэнтычнасці.

Уладзіслаў Іваноў. Беларусь, спружыны адной дыктатуры.

Lallemand, J.-C., Symaniec, V. (2007). Biélorussie, mécanique d'une dictature. Paris, L'Harmattan

У сваёй кнізе Ж.-Ш. Ляльман і В. Шыманец апісваюць Беларусь як класічную дыктатуру, якая дэкларуе захаванне сацыялістычнага і савецкага парадку, адданасць савецкай ідэі пабудовы эгалітарнага грамадства, але ў якую даўно праніклі жорсткія механізмы капіталізму. Гэтыя механізмы разбураюць не толькі эканоміку, але і нацыянальную ды моўную спецыфіку Беларусі. Аўтары паслядоўна апісваюць спружыны сучаснай дыктатуры ў межах Беларусі, надаючы важнае месца геапалітычнаму чынніку, а таксама ўнутраным працэсам, звязаным з адсутнасцю грамадзянскай супольнасці. Кніга ўключае ў сябе як выключна аналітычныя тэксты, так і публіцыстычныя, што робіць яе даступнай для усіх чытацкіх колаў.

Ключавыя словы: беларуская палітыка, дыктатура, Лукашэнка, аўтарытарызм, дэмакратыя.

Сяргей Любімаў. Urban studies і праблема інавацый.

Постсоветские столицы: Минск, Вильнюс, Баку (2009). Под общей редакцией Й.Терборна, Минск, Издательский центр БГУ

У рэцэнзіі разглядаецца кніга «Постсоветские столицы...», прысвечаная параўнальнаму даследаванню трох постсавецкіх сталіц – Мінска, Вільні, Баку. Аналізуюцца мэты і задачы аўтараў, а таксама ступень іх паспяховасці у правядзенні паслядоўнага разгляду сацыяльнага і палітычнага феномена сталіцы ў постсавецкіх умовах.

Ключавыя словы: гарадскія даследаванні, постсавецкія сталіцы, Мінск, Вільня, Баку.

Анджэй Пукшта. Gente Lithuana, natione Lithuana.

Dariusz, Szpoper (2009). Gente Lithuana, natione Lithuana. Myśl polityczna i działalność Konstancji Skirmuntt (1851-1934). Gdańsk, Arcxhe.

Рэцэнзія на кнігу вядомага польскага даследчыка Д. Шпопэра, якая прысвечана жыццю, культурнай і палітычнай дзейнасці Канстанцыі Скірмунт.

Ключавыя словы: Канстанцыя Скірмунт, «краёўцы», краёвая ідэя, літоўскі нацыянальны рух, беларускі нацыянальны рух.